SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1236

av Alexandra Anstrell (M)

Nationellt stöd för användning av icke-medicinska insatser

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna att ge Socialstyrelsen i uppdrag att i dialog med Sveriges Kommuner och Regioner ta fram ett frivilligt metodstöd för hur kommuner och regioner kan välja, kvalitetssäkra och följa upp icke-medicinska insatser för ökad delaktighet i vardagen och som stöd vid psykisk och fysisk rehabilitering, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

För en ung person som varit hemma länge från skolan kan det första steget vara att våga komma till en plats där någon väntar och där det finns en uppgift att ta sig an. För en äldre person som blivit ensam kan det handla om att åter få laga mat tillsammans med andra. Den som behöver stöd för att delta i samhället ska få vara med och formulera vad han eller hon vill uppnå. Det målet bör styra valet av insats.

Med icke-medicinska insatser avses här organiserade aktiviteter som har ett socialt eller pedagogiskt syfte eller stödjer den enskildes rehabilitering. Det kan handla om att odla tillsammans, delta i en skapande verksamhet eller sköta en häst med stöd av en handledare. Om målet är att en elev ska kunna återvända till undervisningen måste skolan vara delaktig i planeringen och följa hur skolnärvaron utvecklas. Att eleven trivs med aktiviteten är värdefullt, men säger i sig inte om stödet för eleven närmare målet.

Icke-medicinska insatser kan också spela en viktig roll vid både psykisk och fysisk rehabilitering. För den som återhämtar sig efter en period av psykisk ohälsa kan en återkommande aktivitet vara ett sätt att hitta tillbaka till vardagsrutiner och gemenskap. För den som efter en skada vill kunna sköta sin trädgård igen kan arbetet vid en upphöjd odlingsbädd ge möjlighet att öva rörelser som behövs hemma. Aktiviteten bör utgå från det som personen själv vill klara av och vid behov samordnas med vårdens rehabilitering.

I Norge kan kommuner genom Inn på tunet köpa välfärdstjänster på gårdar, exempelvis pedagogisk verksamhet för elever och dagverksamhet för personer med demens. Stiftelsen Norsk Mat godkänner gårdarna. Utförarna gör en årlig egenkontroll och granskas externt vartannat år. Kommunerna har tillgång till nationella vägledningar och ett verktyg för att bedöma utförare. Sverige kan dra lärdom av hur den som beställer en insats får hjälp att bedöma kvaliteten, även när verksamheten äger rum i en annan miljö än på en gård.

I betänkande 2025/26:SoU15 behandlade socialutskottet ett tidigare förslag om en nationell modell i förenklad ordning med hänvisning till att liknande frågor redan hade prövats. Det förslag som nu läggs fram gäller ett praktiskt stöd som kommuner och regioner själva kan välja att använda. Varje huvudman avgör vilka insatser som ryms inom det egna ansvaret.

Exempelvis Socialstyrelsen kan tillsammans med berörda huvudmän och med företrädare för deltagarna gå igenom befintliga stöd och sammanställa kunskapen om för vilka målgrupper och syften olika insatser har stöd. Där kunskapen är osäker ska det framgå. Metodstödet bör ge konkreta exempel på vilka krav en beställare kan ställa på handledarnas kompetens, tillgänglighet och säkerhet, liksom på hur ansvaret fördelas mellan beställare och utförare.

Redan när en insats inleds bör deltagaren veta vad den ska leda till, vem som ansvarar och när resultatet ska följas upp. Då blir det lättare att avgöra om insatsen ska fortsätta, ändras eller avslutas. Det är att ta ansvar både för den enskildes tid och för hur gemensamma resurser används.

Alexandra Anstrell (M)